

Mazowsze.
serce Polski

W kobietach siła

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata
2014-2020
- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania
Razem dla Rozwoju współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w
ramach
Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Zespół autorski w składzie:

Tomasz Nowacki

Skład, grafika:

Tomasz Nowacki

Druk

Mediakolor Osieccy Spółka Jawna

październik 2021

Spis treści:

Wstęp

I. Formalno – prawne aspekty funkcjonowania organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich

II. Możliwości finansowania lokalnych inicjatyw

III. Współpraca z innymi podmiotami

IV. Dziedzictwo kulinarne w kontekście lokalnych i regionalnych produktów

V. Katalog dobrych praktyk w zakresie aktywności kobiet na obszarach wiejskich

Podsumowanie

Wstęp

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej pozwoliło na przestrzeni ostatnich lat znacząco przyspieszyć rozwój obszarów wiejskich. Dzięki strumieniowi funduszy europejskich możliwe było doinwestowanie infrastrukturalne lokalnych samorządów a także wsparcie transformacji polskiego rolnictwa. Jednakże nadal pozostały obszary wymagające doinwestowania, związane chociażby z wciąż obserwowanym na polskich wioskach wykluczeniem społecznym. Zjawisko to spowodowane jest zarówno miejscem zamieszkania, jak i poziomem wykształcenia oraz dochodami Polaków żyjących na obszarach wiejskich. Obserwowane wciąż dysproporcje w rozwoju cywilizacyjnym wsi wzmocniły procesy transformacji ustrojowej, stały się one bowiem, przyczyną wielu negatywnych zjawisk, w tym wysokiego bezrobocia, a w konsekwencji znacznego zubożenia ludności wiejskiej. Przyczyn tego stanu rzeczy szukać należy m.in. w gospodarce wsi, gdzie nadal jeszcze znaczącą rolę odgrywają małe gospodarstwa produkujące żywność głównie na własny użytek, które nie są w stanie konkurować na znaczną skalę. Również wiejska przedsiębiorczość zdominowana jest przez niewielkie rodzinne firmy, których wyniki determinuje ograniczony przez bezrobocie i bieda mieszkańców wsi popyt na

towary i usługi. W tej sytuacji większość gospodarstw rolnych oraz firm pozarolniczych, ma charakter „przedsiębiorstw socjalnych”, których zyski służą wyłącznie zaspokajaniu potrzeb konsumpcyjnych członków rodziny właścicieli.

Nowym problemem z którym należy się zmierzyć są również niepokojące zmiany demograficzne. Na przestrzeni ostatnich lat coraz większym problemem dla wsi staje się starzenie jej mieszkańców oraz postępujące wyludnianie małych miasteczek i wsi. Liczba urodzeń ciągle zmniejsza się a odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jest na wsi wyższy niż w miastach.

Problemy społeczno-gospodarcze wsi w szczególności sposób dotyczą kobiet, mieszkanek tych obszarów, na których procesy modernizacji przebiegają wolniej. W Polsce podobnie jak w innych krajach postkomunistycznych obserwujemy skomplikowany proces kształtowania się nowego kontraktu płci czyli zmian w relacjach między kobietami i mężczyznami. Tradycyjny kontrakt opierał się na wykluczeniu kobiet ze sfery publicznej i ograniczeniu ich aktywności do sfery prywatnej, co uzasadniano biologiczną odmiennością płci i opartym na niej funkcjonalnym podziale ról społecznych. Dopiero indywidualizacja XXI w połączeniu z takimi czynnikami jak wydłużenie życia, świadome macierzyństwo, zrównanie szans edukacyjnych

i techniczna racjonalizacja prac domowych, pozwoliła na uwolnienie kobiet od swych tradycyjnych ról.

Zainteresowanie potrzebą aktywności kobiet wiejskich związane jest z nową koncepcją rozwoju obszarów nisko zurbanizowanych rozwiniętą w Unii Europejskiej, a ściśle powiązaną ze zrównoważonym i wielofunkcyjnym modelem rozwoju wsi. Rozwój ten oparty jest na założeniu o konieczności połączenia w strategiach rozwoju lokalnego trzech wymiarów: ekonomii, środowiska i społeczeństwa poprzez wprowadzenie nowych funkcji wsi: ekologicznej, rezydencjalnej rekreacyjnej i społeczno-kulturowej. Ta koncepcja oznacza rozwój sektora usług i potrzebę aktywizacji społeczno-zawodowej kobiet wiejskich, których kapitał intelektualny i niewykorzystane dotąd w pełni zasoby pracy nabierają nowej wartości.

Aktywizacja kobiet wiejskich, winna być zatem postrzegana jako ich aktywność podmiotowa, autonomiczna, stanowiąca świadomy wybór mieszkank wsi, a nie konieczność ekonomiczną. Chodzi o wyzwolenie w kobietach takiej aktywności pozwalającej na łączenie ról rodzinnych i zawodowych, na uczestnictwo w życiu społecznym i politycznym wspólnot lokalnych.

Rozwój ten jest warunkiem koniecznym aktywizacji zawodowej kobiet na obszarach wiejskich, która jest podstawą większej efektywności gospodarczo-społecznej nie tylko w skali lokalnej ale całego kraju.

Wyrażamy nadzieję że niniejsza publikacja wydana w ramach realizacji operacji „Aktywne liderki w działaniu” finansowanego ze środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich umożliwi mieszkankom obszaru zarówno partnerstwa Lokalnej Grupy Działania Razem dla Rozwoju jak również województwa mazowieckiego poszerzenie wiedzy i wyzwoli w nich aktywność w działaniach na rzecz rozwoju całego obszaru.

ZARZĄD

LGD RAZEM DLA ROZWOJU

I. Formalno – prawne aspekty funkcjonowania organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich

Dominującymi formami organizacji pozarządowych są stowarzyszenia i fundacje. W niniejszym rozdziale przedstawimy najważniejsze informacje o sposobie ich tworzenia i funkcjonowania a także wskażemy podstawowe różnice między nimi. Takie kompendium wiedzy jest szczególnie pomocne na starcie działalności społecznej.

- Stowarzyszenia zwykłe
 - ✓ Do jego powstania wystarczą 3 chętne osoby, które uchwalą regulamin (nie jest to statut) określający jego nazwę, cel, teren i środki działania, siedzibę oraz przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie.
 - ✓ Stowarzyszenie takie posiada ograniczoną osobowość prawną. Wystarczy je zgłosić do starostwa - organu nadzoru.
 - ✓ Nie podlega ono rejestracji w KRS.

UWAGA:

Stowarzyszenie zwykle nie może:

- powoływać terenowych jednostek organizacyjnych,
- zrzekać osób prawnych,
- prowadzić działalności gospodarczej,
- prowadzić odpłatnej działalności pożytku publicznego.

Stowarzyszenie zwykle uzyskuje środki na działalność ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z majątku stowarzyszenia oraz ofiarności publicznej. Może także otrzymywać dotacje na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

❖ Jak założyć stowarzyszenie zwykle?

- Zwołać zebranie min. 3 osób.
- Opracować regulamin (nie statut).
- Wybrać przedstawiciela, który będzie reprezentował stowarzyszenie.
- Zgłoś pisemnie stowarzyszenie do organu nadzorującego (właściwego terytorialnie Starosty).

Dokumenty niezbędne do rejestracji:

- Zawiadomienie o utworzeniu stowarzyszenia zwykłego skierowane do właściwego miejscowo Starosty podpisane przez członków założycieli.
- Lista założycieli stowarzyszenia zwykłego min. 3 pełnoletnie osoby.
- Lista obecności założycieli obecnych na zebraniu.
- Protokół z zebrania założycielskiego z informacjami o: podjęciu uchwały o założeniu stowarzyszenia, podjęciu regulaminu, wyborze przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie oraz informację jaką większością głosów uchwały zostały podjęte.
- Regulamin działalności stowarzyszenia podpisany przez członków założycieli na każdej ze stron. Określone w nim muszą zostać: cel, teren i środki działania, siedziba oraz przedstawiciel reprezentujący.

- Stowarzyszenia rejestrowane w KRS
 - ✓ Założyć je może min. 15 osób, które uchwalają statut stowarzyszenia i wybierają komitet założycielski.
 - ✓ Statut stowarzyszenia określa w szczególności: nazwę stowarzyszenia, odróżniającą je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji, teren działania i siedzibę stowarzyszenia, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu, sposób rozwiązywania się stowarzyszenia.
 - ✓ Najwyższą władzą stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków. W sprawach, w których statut nie określa właściwości władz stowarzyszenia, podejmowanie uchwał należy do walnego zebrania członków.
 - ✓ Stowarzyszenie jest obowiązane posiadać zarząd i organ kontroli wewnętrznej.

- ✓ Komitet założycielski składa do sądu rejestrowego wniosek o rejestrację.
- ✓ Wniosek o zarejestrowanie stowarzyszenia Sąd Rejestrowy rozpatruje niezwłocznie, a rozstrzygnięcie powinno nastąpić nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku.
- ✓ Stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może rozpocząć działalność z chwilą wpisania do KRS.

WAŻNE:

Stowarzyszenie rejestrowe może zakładać terenowe jednostki organizacyjne, łączyć się w związki stowarzyszeń, przyjmować, jako członków osoby prawne oraz korzystać z ofiarności publicznej, a także przyjmować dotacje od organów władzy państwowej i innych instytucji. Majątek stowarzyszenia stanowią składki członkowskie, darowizny, spadki, zapisy, dochody z własnej działalności oraz ofiarności publiczna. Tego typu zrzeczenia mogą prowadzić działalność gospodarczą, z której zyski przeznaczone mogą być tylko i wyłącznie na działalność statutową stowarzyszenia.

❖ Jak założyć stowarzyszenie zarejestrowane w KRS?

Działania przygotowawcze

- Zbieramy grupę osób (co najmniej 15), które mają wspólny cel i chęć jego realizacji poprzez stowarzyszenie.
- Wspólnie wybieramy nazwę stowarzyszenia, która odróżni je od innych już istniejących organizacji.
- Określamy cele i obszar działalności naszej grupy.
- Tworzymy statut stowarzyszenia, w którym jasno określamy cele organizacji oraz sposób jej funkcjonowania, a także strukturę organizacyjną.

Dokumenty niezbędne do rejestracji:

- Wniosek o rejestrację statutu stowarzyszenia – dwa egzemplarze, podpisane przez zarząd stowarzyszenia /KRS-W20 – formularz podstawowy, służący do zgłoszenia stowarzyszenia – jego nazwy, siedziby, KRS-WK – służący do zgłoszenia osób wchodzących w skład zarządu, KRS-WK – służący do zgłoszenia osób wchodzących w skład komisji rewizyjnej (na jednym formularzu/),
- protokół z zebrania założycielskiego – dwa egzemplarze, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza/ protokolanta zebrania

- listę członków założycieli (zawierającą imię, nazwisko, datę i miejsce urodzenia, adres zamieszkania, własnoręczny podpis.
- podjęte na zebraniu uchwały – wszystkie w dwóch egzemplarzach, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza/ protokolanta zebrania (uchwały: o powołaniu stowarzyszenia, o przyjęciu statutu, uchwałę o wyborze zarządu i uchwałę o wyborze komisji rewizyjnej)
- oświadczenia członków zarządu o ich adresach do doręczeń - każdy członek zarządu składa oświadczenie o swoim adresie pod który można dostarczać korespondencję.

Stowarzyszenie, które jednocześnie rejestruje działalność gospodarczą, dodatkowo załącza:

- dowód dokonania opłaty za wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców
- dowód dokonania opłaty za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

➤ Fundacja

W przepisach prawa, w tym również w Ustawie z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, nie ma prawnej definicji fundacji. W art. 1 określono jedynie, że fundacja może zostać ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami RP, celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami.

Jaką organizacją jest zatem fundacja:

- ✓ O powołaniu fundacji i o tym, czym będzie się ona zajmować decyduje zazwyczaj jedna lub kilka osób (fundator lub fundatorzy), które chcą osiągnąć jakiś ważny społecznie cel (np. podnieść poziom wykształcenia młodych osób w danej miejscowości) i na ten cel przekazują majątek.
- ✓ W sensie prawnym fundacja to właśnie ten majątek (pieniądze, papiery wartościowe, ruchomości, nieruchomości).
- ✓ Fundator może przekazać majątek także na to, aby osiągnąć cel ważny gospodarczo (np. rozwój ekonomiczny określonego obszaru).

❖ Jak założyć fundację?

Od pomysłu na powołanie fundacji, do chwili rozpoczęcia przez nią działalności, musimy przejść przez kilka etapów. Są one niezbędne, aby fundacja mogła uzyskać osobowość prawną. Niezbędne dla powołania fundacji i rozpoczęcia przez nią działalności są:

- Ustalenie wysokości funduszu założycielskiego i ustanowienie aktu fundacyjnego
- Opracowanie statutu, czyli dokumentu określającego organizację i sposób działania fundacji
- Zarejestrowanie fundacji w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS)

UWAGA:

Organizacja formalna przed podjęciem działalności musi uzyskać numer REGON i NIP oraz założyć konto bankowe.

Nie ma przeszkód by działać społecznie w innych formach niż stowarzyszenia i fundacje!!!!

Mniej formalne formy działania:

- grupy nieformalne – czyli po prostu osoby współpracujące nad jakąś inicjatywą, których działalność nie jest nigdzie rejestrowana.
- kluby sportowe – skupiające sympatyków danej dyscypliny bądź wspierający środowiska szkolne. Przy czym większość klubów sportowych działa w formie stowarzyszeń. W przypadku gdy nie prowadzą działalności gospodarczej podlegają rejestracji w ewidencji klubów sportowych w starostwie. Kluby sportowe bez działalności gospodarczej chociaż podlegają rejestracji w formie stowarzyszeń zwykłych działają na zasadzie stowarzyszeń "rejestrowych".
- komitety społeczne - organizacje dobrowolne, zrzeszające osoby w sposób mniej lub bardziej formalny, powołane przez osoby wchodzące w jego skład dla realizacji określonego celu np. zbiórki pieniędzy na określony cel, okolicznościowych uroczystości etc.
- rady rodziców – skupiający społeczność rodziców dzieci i młodzieży danej placówki oświatowej. Reprezentują także ogół rodziców w szkole, np. w kontaktach z radą pedagogiczną oraz wspierając działalność statutową szkoły. Co ważne rady rodziców mogą gromadzić fundusze z dobrowolnych składek rodziców oraz innych

źródeł i wydatkować je na cele statutowe bądź integracyjne.

- ochotnicze straże pożarne – działające w oparciu o ustawę o ochronie przeciwpożarowej a od nie dawna podlegające również rejestracji formie stowarzyszeń.

- koła gospodyń wiejskich - reprezentują interesy i działają na rzecz wszechstronnego rozwoju terenów wiejskich i poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kobiet wiejskich oraz ich rodzin. Natomiast od listopada 2018 r. mają możliwość rejestrowania swojej działalności w oddziałach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

II. Możliwości finansowania lokalnych inicjatyw

Podstawowe źródła finansowania

Realizacja lokalnych inicjatyw wiąże się z koniecznością ponoszenia pewnych kosztów. Pojawiają się one zarówno wówczas gdy działamy w ramach grup nieformalnych jak również w przypadku organizacji sformalizowanych. Wskazać należy również pewną zależność, gdyż im wyższy stopień profesjonalizmu w realizacji lokalnych inicjatyw, tym większe fundusze musimy zdobyć. Związane jest to nie tylko z wdrażaniem pojedynczych przedsięwzięć ale również koniecznością ponoszenia tzw. kosztów stałych związanych z obsługą księgową, ale także niezbędnym sprzętem i infrastrukturą.

Grupy nieformalne swoją działalność, podejmowaną najczęściej na potrzeby realizacji pojedynczych inicjatyw najczęściej finansują pracą wolontariuszy bądź też okazjonalnymi składkami.

Grupy formalne, takie jak stowarzyszenia czy fundacje mają możliwość finansowania swojej działalności z różnych źródeł. Przy czym rozpiętość rocznych budżetów polskich organizacji pozarządowych jest bardzo duża i waha się od 100 zł (11%) do nawet miliona złotych (5%). Przeciętny wynik przychodów wynosi 20 tys. zł. 40% organizacji pozarządowych w Polsce w ogóle nie korzysta ze środków publicznych.

W jaki sposób zatem organizacje pozarządowe pozyskują dla siebie fundusze?

Podstawowymi formami prawnymi należącymi do organizacji pozarządowych są fundacje i stowarzyszenia. Korzystają one z różnych źródeł finansowania swojej działalności. Są nimi:

- ✓ składki członkowskie,
- ✓ spadki, zapisy,
- ✓ darowizny (pieniężne, rzeczowe)
udokumentowane dowodem wpłaty,
- ✓ dochody z działalności gospodarczej,
- ✓ dochody z działalności odpłatnej dla pożytku publicznego,
- ✓ sponsoring (finansowaniu wybranego przedsięwzięcia w celu promocji sponsora- firmy lub osoby),
- ✓ dotacje ze środków prywatnych i publicznych (np. z Unii Europejskiej, samorządów szczebla wojewódzkiego, powiatowego, gminnego, firm publicznych i prywatnych),
- ✓ kampanie, zbiórki publiczne,
- ✓ dochody z majątku organizacji, w tym także inwestycje kapitałowe,
- ✓ odpisy 1% z podatku dochodowego z rąk osób fizycznych,
- ✓ inne źródła: pożyczki, kredyty, itp.

Każda z powyższych form finansowania trzeciego sektora jest dopuszczalna i zgodna z polskim prawem.

Fundacje najczęściej wybierają tzw. fundraising. Jest to najskuteczniejszy sposób na pozyskanie niezbędnych funduszy w postaci darowizn. Obejmuje on nic innego jak profesjonalne i systematyczne pozyskiwanie finansowania lub darów rzeczowych albo darmowych usług na rzecz swojej organizacji. Prośba o wsparcie kierowana jest do osób indywidualnych, wybranych firm, fundacji dobroczynnych finansowanych ze środków zagranicznych lub instytucji samorządowych czy też rządowych. Zajmują się tym przeszkoleni fundraiserzy, przy czym najbardziej pożądaną formą są wkłady gotówkowe uzyskane na przykład z dotacji, sponsoringu, zbiórek.

WAŻNE

Podstawowym źródłem pozyskiwania funduszy przez stowarzyszenia są składki członkowskie. Stowarzyszenia zwykle, nieposiadające osobowości prawnej, nie mogą być finansowane z tytułu darowizn czy spadków oraz prowadzenia działalności gospodarczej, choć mogą ubiegać się o dotacje unijne - w ramach tzw. partnerstwa, wspólnie z innymi przedmiotami, które udzielają im osobowości prawnej. Stowarzyszenia rejestrowe czyli posiadające osobowość prawną mogą korzystać z ofiarności rządowej czy publicznej. Ten rodzaj organizacji pozarządowej opiera się na działalności społecznej, a nie zarobkowej.

Fundusze dla organizacji pozarządowych

Gdzie szukać środków i z jakich możliwości skorzystać? Poniżej zamieszczony został krótki przegląd informacji dotyczących wybranych źródeł i sposobów pozyskiwania środków finansowych dla organizacji pozarządowych. Nie stanowi on katalogu zamkniętego a jedynie wskazówki dla organizacji poszukujących źródeł finansowania:

- ✓ Granty i dotacje – wyszukiwarki, portale, serwisy instytucji i organizacji ogólnodostępne bądź komercyjne tj. granty.pl.

- ✓ Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego – utworzona w 2017 agencja wykonawcza mająca za zadanie wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a także działalności pożytku publicznego i wolontariatu.

- ✓ Portal Funduszy Europejskich — strony poświęcone Funduszom Europejskim na lata 2014-2020, które Polska ma do dyspozycji w zakresie programów regionalnych czy ogólnopolskich. Jest to kompleksowa informacja o finansowaniu różnych przedsięwzięć, a także miejsce skąd można pobrać dokumenty pomocne w ubieganiu się o środki unijne.

- ✓ Kreatywna Europa to unijny program, oferujący finansowe wsparcie dla sektorów kultury, audiowizualnego i kreatywnych. W ciągu 7 lat program przeznaczy 1,46 mld euro na realizację europejskich projektów.
- ✓ Polsko –Amerykańska Fundacja Wolności - przy realizacji celów programowych Fundacja ściśle współpracuje z polskimi organizacjami pozarządowymi. Fundacyjne programy są zarządzane przez wybrane organizacje, zaś komisje niezależnych ekspertów podejmują decyzje o przyznawaniu dotacji i stypendiów.
- ✓ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego informuje o programach ministra, do których mogą aplikować organizacje działające w sferze kulturalnej. MKiDN poleca także środki europejskie, które warto wykorzystać na rozwój własnej instytucji.
- ✓ Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej — informuje o funduszach europejskich, są w nim podstawowe informacje o funduszach, aktualne wytyczne, efekty wdrażania oraz wskazówki dla ekspertów i partnerów.

- ✓ Mapa Dotacji UE — serwis Ministerstwa Rozwoju, w którym znaleźć można wykaz projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich realizowanych w Polsce. Mapa Dotacji UE zawiera nie tylko dane statystyczne, ale również zbiór najciekawszych pomysłów na wykorzystanie środków unijnych.
- ✓ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej — granty z zakresy szkoleń, wsparcia osób niepełnosprawnych, organizacji pozarządowych, integracji obywateli i inne.
- ✓ Narodowe Centrum Kultury wspiera inicjatywy zewnętrzne, instytucje i organizacje poprzez prowadzone programy dotacyjne i stypendialne.
- ✓ Portal NGO — fundusze dla organizacji pozarządowych (fundacji, stowarzyszeń) na inicjatywy kulturalne, społeczne, szkoleniowe i inne.

III. Współpraca z innymi podmiotami

Efektywna realizacja celów, dla których powołane zostały i funkcjonują organizacje pozarządowe wymaga nawiązywania zarówno tymczasowej jak i długotrwałej współpracy z otoczeniem zewnętrznym, zarówno z kręgu organizacji publicznych czy gospodarczych, jak też z innymi organizacjami o podobnym profilu działalności. Współdziałanie organizacji pozarządowych z przedstawicielami administracji, a także obywatelami i przedstawicielami lokalnych społeczności pozwala niewątpliwie bowiem na realizację działań o skali i zasięgu znacznie przekraczającym możliwości pojedynczych organizacji, nierzadko też poddawanych ograniczeniom w zakresie posiadanych przez nie zasobów.

Wymieniać można co najmniej kilka powodów inicjowania współpracy przez organizacje pozarządowe. Jednym z nich jest spojrzenie z punktu widzenia efektywności ekonomicznej funkcjonowania organizacji pozarządowych, które pozwalają na równomierne ponoszenie kosztów czy też pozyskiwanie finansowania działalności. Kolejna przesłanka opiera się na umacnianiu pozycji organizacji poprzez zwiększenie skali działania przy jednoczesnym spożytkowaniu doświadczeń partnerów i polega na wykorzystywaniu tego samego rodzaju zasobów, znajdujących się w ich posiadaniu.

Kolejna przesłanka efektywnej współpracy to współdziałanie partnerów, którzy mają różne mocne strony a nawiązywane kontakty stanowią swoiste uzupełnienie partnerów co przekładać się będzie na szersze spektrum prowadzonej działalności.

Doświadczenia funkcjonowania organizacji wskazują, iż najczęstszą formą współpracy są kontakty z innymi organizacjami pozarządowymi oraz samorządami lokalnymi. W ostatnich latach zwiększa się natomiast liczba partnerstw organizacji pozarządowych z firmami i przedsiębiorstwami prywatnymi. W kolejnej części rozdziału omówione zostaną formy i charakter współpracy organizacji pozarządowych z najważniejszymi potencjalnymi partnerami.

Współpraca organizacji pozarządowych z administracją

Czy organizacje pozarządowe mogą współpracować z sektorem publicznym - administracją rządową i samorządem terytorialnym?

Odpowiedź jest jednoznaczna: Oczywiście. Organizacje mogą i powinny współpracować z administracją publiczną, na każdym szczeblu. Współpraca ta jest zgodna z zapisaną w Konstytucji zasadą subsydiarności (zwanej inaczej zasadą pomocniczości).

Współpraca z organizacjami pozarządowymi jest ustawowym obowiązkiem administracji samorządowej wszystkich szczebli. Sferę współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi szczegółowo określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Ustawa określiła, na jakich zasadach powinna opierać się współpraca. Te zasady to: pomocniczość, suwerenności stron, partnerstwo, efektywność, uczciwa konkurencja i jawność.

Administracja samorządowa zobowiązana została do sporządzania Programu współpracy określa w szczególności główne priorytety współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz zasad zlecenia zadań publicznych do realizacji organizacjom pozarządowym i podmiotom prowadzącym działalność pożytku

publicznego, a także inne formy współpracy z tymi podmiotami.

Rozróżnić można tu zarówno współpracę finansową jak również pozafinansową.

Współpraca finansowa obejmuje w szczególności:

1. Zlecenie zadań o charakterze finansowym, może odbywać się w różnych formach, w tym:

a) powierzenia wykonania zadania publicznego, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie jego realizacji,

b) wspierania takiego zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie jego realizacji.

2. Podstawowym trybem przekazywania środków finansowych organizacjom pozarządowym jest otwarty konkurs ofert.

3. W przypadkach wskazanych przez ustawę dopuszczalne jest stosowanie innego trybu wynikającego z odrębnych przepisów.

Współpraca pozafinansowa z organizacjami w szczególności polega na:

- wymianie informacji będącej podstawą prawidłowego diagnozowania problemów i potrzeb mieszkańców wspólnoty samorządowej, na podstawie którego opracowywane będą zadania i programy celowe,
- opiniowaniu i konsultowaniu podejmowanych programów i zadań w dziedzinach stanowiących obszary wzajemnych zainteresowań,

- podejmowaniu i prowadzeniu bieżącej współpracy z organizacjami statutowo prowadzącymi działalność pożytku publicznego,
- wspólnych spotkaniach o charakterze konsultacyjnym
- wzmacnianiu merytorycznym organizacji pozarządowych poprzez organizowanie szkoleń, udzielanie informacji.

W celu wymiany informacji i konsultacji pomiędzy administracją a organizacjami pozarządowymi na portalach internetowych zamieszczane są w szczególności:

- program współpracy samorządu z organizacjami,
- ogłoszenia o otwartych konkursach ofert,
- rozstrzygnięcia otwartych konkursów ofert,
- wykaz dotacji przyznanych przez samorząd w danym roku.

Współpraca organizacji pozarządowych z biznesem

Dla organizacji pozarządowych współpraca z biznesem jest tak samo istotna, jak realizacja wspólnych działań z administracją samorządową i rządową.

Przedsiębiorstwa natomiast coraz częściej zaczynają dostrzegać potencjał drzemiący w sprawnej współpracy z przedstawicielami trzeciego sektora. Obserwowany w XXI w rozwój koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu sprawia, że zmianie ulega model gospodarki opartej na biznesie, odchodzący już od ukierunkowania na uzyskiwanie korzyści wyłącznie przez akcjonariuszy, w kierunku uwzględniania interesów pozostałych odbiorców procesu biznesowego.

Społeczna odpowiedzialność biznesu to koncepcja, która w ostatnich latach zyskuje na znaczeniu. Firmy biorąc odpowiedzialność za swój wpływ na środowisko i społeczeństwo szukają podmiotów do współpracy w działaniach proekologicznych, dialogu z interesariuszami, wolontariatu pracowniczego, nawiązując często współpracę z organizacjami pozarządowymi.

Zwłaszcza ta ostatnia forma działań, polegająca na różnego rodzaju angażowaniu pracowników trzeciego sektora w realizację celów przedsiębiorstwa, jest szczególnie pożądana przez firmy społecznie odpowiedzialne. Organizacje pozarządowe, w tym

fundacje i stowarzyszenia, które w działalności statutowej koncentrują się na rozwiązywaniu problemów społecznych stanowią gwarancję solidnego partnera dla przedstawicieli biznesu. Dzięki temu następuje transfer unikatowej wiedzy, know - how i potencjał, które okazują się przydatne w strategicznym rozwoju przedsiębiorstwa. W Polsce ta współpraca środowiska biznesowego z NGO znajduje się jeszcze wciąż w fazie wzrostu. Wiodącymi w tej dziedzinie są firmy z zagranicznym kapitałem, które promują zachowania prospołeczne.

Pierwsze formy współpracy firm z organizacjami non-profit obejmowały głównie udzielanie tym podmiotom wsparcia finansowego i rzeczowego. Sukcesywnie z rozwojem koncepcji odpowiedzialnego biznesu przedsiębiorstwa zaczęły poszukiwać nowych możliwości oraz form współpracy, pozwalających na łączenie wspierania inicjatyw społecznych z poprawą konkurencyjności.

Obecnie współpraca firm i organizacji pozarządowych przybiera różnorodne formy wśród których można wymienić:

- udzielanie wsparcia finansowego – najczęściej przekazywanie darowizn finansowych na rzecz organizacji;

- udzielanie wsparcia rzeczowego – w formie przekazywania bądź użyczenia przez firmę sprzętu niezbędnego dla realizacji projektu;
- wsparcia merytorycznego – udzielanie organizacji zasobów intelektualnych w przygotowaniu i realizacji projektu, np. wsparcie w przygotowaniu wniosku, jego rozliczeniu, przygotowaniu umów w ramach projektu;
- współpraca przy realizacji projektu – najczęściej w formie partnerstwa obejmującego przygotowanie i wspólną realizację projektu (np. z funduszy unijnych) przez firmę i organizację pozarządową. Nierzadko takie partnerstwo wymuszone jest wymogami formalnymi gdzie w założeniach konkursowych niezbędny jest udział partnera społecznego, albo też przedstawiciel biznesu nie może pełnić roli beneficjenta/lidera projektu a jedynie rolę partnera. W takich przypadkach wspólny projekt jest wypadkową wymagań strategicznych. Niezbędne jest wówczas ustalenie podziału zadań, budżetu oraz osób odpowiedzialnych za realizację projektu u każdego z partnerów;
- wymiana usług – zarówno organizacja pozarządowa jak i biznes mogą sobie nawzajem zaoferować w ramach współpracy usługi. Firmy oferują bardzo szeroki katalog współpracy, począwszy od działań promocyjnych – na swoich portalach, w materiałach marketingowych, podczas eventów, po konkretne działania tj. wsparcie usługami księgowymi, szkoleniowymi itp. Natomiast

organizacje pozarządowe mogą udzielać wsparcia w postaci kapitału społecznego, przygotowania programu wolontariatu pracowniczego, organizacji eventu społecznego, np. akcji świątecznych.

Trudno jest jednoznacznie wskazać jaką prawną formę powinna mieć współpraca organizacji pozarządowej z biznesem. Uzależniona będzie od rodzaju podejmowanej aktywności na linii organizacja i biznes:

- w przypadku wsparcia finansowego, rzeczowego, sponsoringu bądź wymiany usług – będą to różnego rodzaju umowy (np. umowa darowizny, sponsoringu), zgodnie z ustaleniami stron;

- w przypadku wolontariatu pracowniczego – właściwie nie musi być podpisany żaden dokument między firmą a organizacją pozarządową. Tak naprawdę organizacja powinna podpisać umowy wolontariackie z wolontariuszami z firmy, bezpośrednio zaangażowanymi w realizację projektu. Wolontariat pracowniczy nie jest uwzględniony jako osobna/inna forma wolontariatu w przepisach prawnych – w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dlatego też brakuje szczegółowych przepisów normujących taką formę współpracy organizacji pozarządowych i biznesu, co często utrudnia działania.

Współpraca sektorowa organizacji pozarządowych

Na przestrzeni ostatnich kilku lat obserwowalna jest intensyfikacja kontaktów wewnątrz sektora pozarządowego. Wewnątrzsektorowa współpraca organizacji może niekiedy stanowić główną podstawę funkcjonowania organizacji trzeciego sektora, szczególnie na obszarach wiejskich i w mniejszych społecznościach miejskich. Umożliwia ona bowiem nie tylko poznanie metod i sposobów funkcjonowania innych organizacji pozarządowych, co w konsekwencji prowadzić może do większej profesjonalizacji działań, ale również realizacji wspólnych projektów, znacznie wykraczających poza zasoby, w których posiadaniu jest dana organizacja.

Współpraca sektorowa organizacji pozarządowych może przybierać różne formy, a do najważniejszych z nich należą przede wszystkim:

- sieci współpracy – stanowiące nieformalne struktury, w ramach których następuje przepływ informacji oraz wiedzy pomiędzy członkami lub wolontariuszami organizacji pozarządowych. Istotne jest to iż, w ramach sieci współpracy nie istnieją wspólne cele, a organizacje nie dzielą się ani odpowiedzialnością, ani ryzykiem;

- fora wymiany wiedzy – stanowiące bardziej zorganizowaną, nie zawsze jednak długotrwałą formą uczestnictwa większej liczby organizacji pozarządowych. Głównym celem ich formowania jest przede wszystkim przekazanie informacji czy też wypracowanie wspólnego stanowiska organizacji pozarządowych na dany temat. W ramach forów może dochodzić do wypracowania wspólnych celów organizacji pozarządowych;
- koalicje organizacji – stanowiące formalną formę współpracy potwierdzoną stosownym porozumieniem lub umową koalicyjną. Organizacje pozarządowe zawiązują wspólną koalicję w momencie podjęcia decyzji o stałej współpracy, dążąc tym samym do realizacji wspólnych celów, np. podczas wspólnej realizacji projektów. Członkowie koalicji mogą wymieniać się zasobami (również finansowymi) zachowując przy tym całkowitą niezależność. Zawiązana koalicja nie posiada odrębnej osobowości prawnej, chociaż możliwy jest wybór władz lub organizacji wiodącej, przejmującej na siebie ciężar administrowania działaniem oraz wypracowanie wspólnych zasad działania;

- federacje organizacji – stanowiące formę najściślejszej współpracy organizacji pozarządowych, którego efektem działania jest zazwyczaj zawiązanie nowego stowarzyszenia w ramach którego ustalane są wspólne cele oraz tworzona jest oddzielna struktura, na którą przenoszona jest odpowiedzialność za realizację wytyczonych założeń.

IV. Dziedzictwo kulinarne w kontekście lokalnych i regionalnych produktów

Aktywność kobiet na obszarach wiejskich może opierać się na ogromnych zasobach: przyrodniczych, społecznych i gospodarczych. Nie można jednak zapominać iż polska wieś to wciąż naturalna „fabryka żywności”, na bazie której możemy rozwijać również inne, pozarolnicze formy działalności. Innowacyjne formy aktywności na terenach wiejskich pozwalają na wyzwolenie drzemiących tam zasobów i wykorzystanie lokalnego potencjału.

Kolejną istotną szansą dla aktywizacji środowisk małych wsi i miasteczek i jest światowy trend, wskazujący powrót do naturalnych produktów. Coraz więcej konsumentów poszukuje tradycyjnych i regionalnych produktów żywnościowych o wysokiej jakości, które są przeciwieństwem masowej produkcji i tanich wyrobów przemysłu spożywczego.

Dzięki rosnącemu zainteresowaniu lokalnymi produktami żywnościowymi aktywne mieszkanki obszarów wiejskich mogą wykorzystać lokalne zasoby i budować konkurencyjność swojego regionu. To połączenie powoduje wzrost dochodów lokalnej społeczności, zmianę sposobów i warunków życia oraz kształtowanie nowego modelu konsumpcji miejscowej ludności, jak również aktywizację rozwoju gospodarczego.

Dotychczas to właśnie działalność kół gospodyń wiejskich tradycyjnie utożsamiana jest z serwowaniem swojskich przysmaków podczas lokalnych imprez plenerowych. Korzystając z możliwości sprzedaży okazjonalnej koła coraz śmielej promują także lokalne oraz regionalne wyroby i potrawy podczas gminnych oraz powiatowych imprez. Są również uważane za naturalne ogniwo krótkich łańcuchów dostaw żywności.

Obserwujemy również sukcesywny wzrost wkładu kół gospodyń wiejskich w zachowanie kulinarnego dziedzictwa kulturowego. Wiele z kół wpisuje swoje produkty na listę produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Często są także wsparciem dla rolników produkujących żywność lokalną i tradycyjną, gdyż stanowią źródło informacji na temat krajowych i unijnych systemów jakości żywności.

Produkty lokalne, regionalne i tradycyjne

Produkt lokalny to najczęściej wyrób lub usługa, z którą utożsamiają się mieszkańcy regionu. Jest on produkowany w sposób nieprzemysłowy, niemasowy, z surowców lokalnych lub przy użyciu lokalnych metod wytwarzania. Produkt lokalny to także produkt, który dla mieszkańców danego regionu jest codzienny, pospolity, natomiast dla osób z zewnątrz stanowi coś wyjątkowego i specyficznego. Wytwarzaniem produktu lokalnego często zajmują się mali producenci rolni, którym taka produkcja zapewnia zbyt, przynosi zysk i daje źródło utrzymania. Wytworzony produkt może być sprzedawany „lokalnie”, czyli w województwie, gdzie został wytworzony i w powiatach przyległych.

Produkt regionalny to produkt, który wyprodukowano w określonym regionie. Często mówiąc o takich produktach używa się określeń związanych z położeniem na mapie danego terenu. Definiowany jest jako wpisany do jednego z trzech unijnych rejestrów: Rejestru Chronionych Nazw Pochodzenia, Rejestru Chronionych Oznaczeń Geograficznych, Rejestru Świadectw Specjalnego Charakteru.

Produkt tradycyjny jest wytwarzany tradycyjnymi metodami i z tradycyjnie używanych surowców. Określenie „tradycyjny” jest używane w europejskich i krajowych aktach prawnych i ich szczegółowe definicje

nieznacznie różnią się od siebie. Produkt tradycyjny może, ale nie musi być powiązany z regionem. Co ważne, to tradycyjna metoda może zostać zmodernizowana bez pogorszenia jakości produktu. Produkt tradycyjny wpisany jest przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na Listę Produktów Tradycyjnych. W unijnym systemie jakości żywności zostały rozróżnione dwie zasadnicze kategorie produktów: produkty tradycyjne oraz produkty regionalne znanego pochodzenia.

Produktom tradycyjnym przyznawany jest znak Gwarantowanej Tradycyjnej Specjalności (GTS), a produktom regionalnym, czyli produktom znanego pochodzenia, znak Chronionej Nazwy Pochodzenia (ChNP) lub Chronionego Oznaczenia Geograficznego (ChOG). GTS mogą być nie tylko produkty, ale i potrawy, zaś potrawy nie mogą aplikować o uzyskanie ChNP lub ChOG.

Obecnie w Polsce zarejestrowanych jest 43 produktów rolnych i środków spożywczych posiadających znak Chronionego Oznaczenia Geograficznego.

Do najważniejszych korzyści wynikających z oferowania produktów i potraw objętych systemami klasyfikacji można zaliczyć:

- zachowanie tradycyjnych umiejętności w dziedzinie sztuki kulinarnej, ocalenie od zapomnienia wielu rodzimych specjałów, ich identyfikację i inwentaryzację,
- zwiększenie opłacalności produkcji rolnej, dzięki oferowaniu produktów przetworzonych, o znanej renomie i wysokiej jakości,
- zwiększenie różnorodności oferowanych produktów dla konsumenta,
- ochrona lokalnej i regionalnej tożsamości,
- wzbogacenie oferty turystycznej miejscowości, a w konsekwencji całego regionu.

Specyfika produktów regionalnych i tradycyjnych

Produkt tradycyjny kształtuje się w ciągu długiego czasu oraz w wyniku oddziaływania wielu czynników naturalnych i kulturowych, dlatego jest dobrem wspólnym danego regionu i nie może zostać

zawłaszczony przez jednego producenta. Zatem warunkiem koniecznym dla przyjęcia wniosku jest jego złożenie przez grupę producentów.

O Gwarantowaną Tradycyjną Specjalność może ubiegać się grupa producentów dla produktu tradycyjnego (będącego w obiegu od co najmniej 30 lat), posiadającego cechy odróżniające ten produkt od innych jemu podobnych. Wyjątkowa jakość produktu wynika ze specjalnego składu i sposobu wytwarzania. Często produkt pochodzi z konkretnego kraju czy regionu, ale ich upowszechnienie i renoma sprawia, że mogą być produkowane także w innych krajach.

W tej kategorii zostały zarejestrowane w Komisji Europejskiej miody pitne, olej, wędliny i pierekaczewnik.

Do rejestru Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności wpisuje się produkty rolne i środki spożywcze, które charakteryzują się znakomitą jakością i tradycyjnym charakterem a nie są powiązane z żadnym szczególnym obszarem. Dlatego producenci spoza Wspólnoty mają także prawo używania zarejestrowanej przez kraj członkowski nazwy i znaku GTS, jeśli stosują się do wymogów specyfikacji produktu i poddają procedurom kontrolnym, przeprowadzanym przez upoważnione jednostki certyfikujące.

Do rejestracji GTS mogą również zgłaszać własne produkty kraje spoza UE.

Produkty regionalne, to takie produkty mogą być rejestrowane w Komisji Europejskiej (KE) jako Chroniona Nazwa Pochodzenia lub Chronione Oznaczenie Geograficzne. Produkty regionalne lub inaczej produkty "znanego pochodzenia" to produkty, których jakość jest zdecydowanie wyższa od przeciętnej, związana z miejscem pochodzenia i lokalnymi metodami wytwarzania.

Nazwa produktu wykorzystuje lub nawiązuje do regionu, konkretnego miejsca, w wyjątkowych przypadkach kraju, gdzie dany produkt jest wytwarzany, np. miód z Sejneńszczyzny/Łódzieszczyzny(ChNP), andruty kaliskie (ChOG) - nazwa wyraźnie nawiązuje, w przypadku miodu - do regionu, w przypadku - andrutów konkretnego miejsca, wytwarzania produktu.

Chroniona Nazwa Pochodzenia (ChNp), może być przyznana tylko takiemu produktowi, którego wszystkie surowce pochodzą z określonego obszaru i wszystkie fazy wytwarzania mają miejsce na tym obszarze.

Takimi produktami są na przykład wytwarzane tradycyjnymi metodami oscypek i bryndza podhalańska, związane z Podhalem wieloma elementami: rasą owiec, sposobem i warunkami wypasu, jakością i rodzajem mleka, metodami wytwarzania sera, itp. Produkty te jako pierwsze z polskich produktów zostały zarejestrowane przez Komisję Europejską i mogą posługiwać się znakiem ChNP.

Polskie produkty znanego pochodzenia zarejestrowane lub zgłoszone do rejestracji jako Chroniona Nazwa Pochodzenia. Chroniona Nazwa Pochodzenia to m.in.:

- Jagnięcina podhalańska,
- Bryndza podhalańska,
- Oscypek - wytwarzany w Małopolsce i woj. Śląskim,
- Wiśnia nadwiślanka - woj. świętokrzyskie, mazowieckie i lubelskie,

- Fasola wrzawska – Podkarpacie,
- Miód z Sejneńszczyzny/Miód z Łódziej,
- Podkarpacki miód spadziowy,
- Redykołka – Podhale,
- Fasola „Piękny Jaś”.

Chronione Oznaczenie Geograficzne (ChOG) może być przyznane produktowi, którego co najmniej jedna faza wytwarzania odbywa się na danym terenie. Takim przykładem jest miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich - pyłek

pozyskiwany jest z kwiatów wrzosu na terenie Borów Dolnośląskich, ale pszczoły mogą być przywożone są na pożytki wrzosowe w Borach Dolnośląskich z obszaru szerszego niż teren Borów Dolnośląskich. Polskie produkty znanego pochodzenia zarejestrowane lub zgłoszone do rejestracji jako Chronione Oznaczenie Geograficzne to m. in:

- Kiełbasa piaszczańska,
- Kiełbasa biała parzona wielkopolska,
- Krupnioki śląskie,
- Kołocz śląski/kołacz śląski,
- Cebularz lubelski,
- Wielkopolski ser smażony,
- Truskawka kaszubska lub Kaszëbskô malëna,

Europejska Sieć Regionalnego Dziedzictwa Kulinarnego (ESRDK) jest siecią zrzeszającą europejskie regiony, których celem jest wspólny rozwój przez regionalną żywność i tradycje kulinarne. Koncepcję organizacji opracowano w południowo - wschodniej Skanii w Szwecji i na duńskiej wyspie Bornholm w 1995 roku. Inicjatywa szybko zdobyła zainteresowanie wśród tamtejszych przedsiębiorstw i władz regionalnych. Już w 1998 do ESRDK zaczęły przystępować nowe regiony. Aktualnie w organizacji jest 27 regionów z pełnym statusem członkowskim i 5 regionów kandydujących, łącznie w organizacji zrzeszonych jest 1155 członków. Należy podkreślić, że najwięcej zrzeszonych regionów zlokalizowanych jest w Polsce (9 zatwierdzonych, 1 kandydujący), licznie również reprezentowana jest Szwecja (6 zatwierdzonych) oraz Dania (4 zatwierdzonych).

O członkostwo w RSDK mogą ubiegać się restauracje i inne punkty gastronomiczne, gospodarstwa rolne lub agroturystyczne prowadzące sprzedaż, hurtownicy i sprzedawcy detaliczni, przetwórcy żywności, schroniska i inne formy zakwaterowania sprzedające żywność oraz różne inne jednostki w każdym z regionów. Przynależność do organizacji gwarantuje turystom i konsumentom, że oferowane produkty i posiłki pochodzą z danego regionu i zostały przygotowane zgodnie z regionalną recepturą.

V. Katalog dobrych praktyk w zakresie aktywności kobiet na obszarach wiejskich

Wybrane do katalogu praktyki wpisują się w szeroką kategorię tematyczną związaną z aktywnością kobiet na obszarach wiejskich.

W tym rozdziale chcemy pokazać, że kobiety, niezależnie od miejsca w którym żyją, coraz chętniej realizują swoje pasje nie tylko w sferze domowej ale również edukacyjnej, społecznej i rozwojowej. Właśnie ta aktywność kobiet zmienia całe społeczności i pozytywnie wpływa na postrzeganie ich, jako mieszkanek wsi. Obserwując uważnie Panie żyjące na wsi, można łatwo zauważyć, że współczesna, kobieta na wsi, to często sołtyska, prezeska KGW, członkini NGO, przedsiębiorczyni lub rolniczka, posiadająca specjalistyczną i fachową wiedzę. Dawny stereotyp związany z postrzeganiem tej grupy społecznej, nieustająco ulega poprawie, a wszystko dzięki licznie podejmowanym aktywnościom. Dziś kobieta na wsi, chętnie się uczy i działa dla dobra lokalnego.

Choć katalog dobrych praktyk może stwarzać wrażenie zestawu gotowych rozwiązań, to jednak należy pamiętać, że skuteczny transfer dobrych praktyk między regionami i organizacjami nigdy nie może polegać na bezpośrednim przeniesieniu danego rozwiązania w skali „jeden do jednego”. Zawsze konieczne jest dostosowanie opisanego

projektu czy programu do konkretnych uwarunkowań i potrzeb danej organizacji. Wynika to przede wszystkim z faktu, że każda organizacja (także gmina czy region) jest – na pewnym poziomie – niepowtarzalna. Zatem prezentowane w opracowaniu praktyki należy postrzegać raczej jako inspirację niż gotowe rozwiązanie.

Koło Gospodyń Wiejskich „Nowe Grabianki”

Koło Gospodyń Wiejskich „Nowe Grabianki” powstało w czerwcu 2019 r. Pomimo tego, że istnieje od niedawna to skupia już 37 członków.

Członkami kół są nie tylko panie, ale również panowie, którzy zawsze wspierają panie w każdej sytuacji. Koło powstało z potrzeby wspólnego działania na rzecz lokalnej społeczności, wspierania różnego rodzaju aktywności mieszkańców, rozwijania kontaktów niezwykle miłej i uczynnej społeczności, tworzenia tej wspólnoty, do której każdy może wnieść coś ciekawego od siebie, a przy okazji poznając i podtrzymując tradycję danego regionu. Koło nie zamyka się na swoją miejscowość i stara się działać szerzej. Współpracuje z kołami z sąsiednich miejscowości m.in. wspierając cele charytatywne i organizując różnego typu spotkania.

Koło istnieje od niedawna, ale mają już na swoim koncie małe sukcesy. Jednym z takich osiągnięć jest zajęcie na Powiatowych Dożynkach w Brudzeniu Dużym w 2019 r. w konkursie kulinarnym „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionu”:

- I miejsca przez KGW „Nowe Grabianki” w kategorii potrawa mięsna – koło serwowało „Kociołek grabiański”,

W 2019 r. koło brało udział w Dożynkach Parafialnych w Dobrzykowie, gdzie dla mieszkańców wspólnoty parafialnej członkinie przygotowały kulinarne specjały m.in. przepyszny bigos, pajdy chleba ze smalcem z ogórkami kiszonymi, słodkie wypieki, miód z pasieki Państwa Mierzejewskich z Grabia Polskiego. W trakcie dożynek podczas wspólnych rozmów i zabawy smaczne przetwory i potrawy z babcinych przepisów rozeszły się błyskawicznie.

Kilkakrotnie w 2019 r. koło brało również udział w zbiórkach dla małej Zosi z SMA „Armia Walecznej Zosi”, na które to zbiórki panie piekły ciasta i babeczki, a cały dochód z tego był przekazany na konto fundacji.

Koło aktywnie stara się o różnego rodzaju dotacje dzięki którym wspomaga swoją działalność. W ramach dofinansowania ze środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zakupiono:

- w 2019 r - chusty i spódnice ludowe, lodówkę turystyczną, beczkę na ogórki, maszynę do waty cukrowej, sprzęt gospodarstwa domowego m.in. garnki, patelnie, deski, patery, rzeczy do robótek ręcznych,

- w 2020 r - namiot, zestawy biwakowe ławki i stoły, wycieczkę do Torunia,

Koło ubiega się o dofinansowania w ramach konkursu ofert na realizację zadania publicznego w obszarze „Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych” Zadanie 2. Wspieranie rozwoju gospodyń aktywnych społecznie ogłaszanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. W 2020 r. uzyskało dofinansowanie na zakup strojów ludowych oraz zmywarko - wyparząrkę do naczyń.

Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich "Stokrotki" w Rębowie

Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Rębowie powstało w grudniu 2015 roku. Siedzibę ma w Rębowским Domu Kultury. Stowarzyszenie liczy 23 członkinie, najmłodsza ma 35 lat, a najstarsza 71. Zadaniem organizacji jest kultywowanie tradycji regionalnych, integracji Rębowa i okolicznych wiosek oraz inicjowanie działalności oświatowej i kulturalnej a także wspieranie inicjatyw społecznych.

Stowarzyszenie „Stokrotki” zostało powołane z inicjatywy mieszanek Rębowa. Na zebraniu założycielskim jednogłośnie wybrano Prezesem Wiesławę Szymerską.

W ciągu sześciu lat prezesowania była inicjatorką podjęcia przez Stowarzyszenie współpracy z wieloma organizacjami działającymi na terenie Gminy Wyszogród takimi jak: Szkoła Podstawowa w Rębowie, Parafia św. Jana Chrzciciela w Rębowie, Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna Filia w Rębowie, Sołectwo w Rębowie, Zespół Szkół im. J. Śniadeckiego w Wyszogrodzie, Urzędem Gminy i Miasta Wyszogród i wieloma innymi.

Odnowiła w lokalnej społeczności tradycję organizacji Nocy Świętojańskiej. W pierwszym roku działalności

udział w spotkaniu wzięły Członkinie Stowarzyszenia „Wzajemnej Współpracy” z Lasocina. W ramach bieżącej działalności organizowane były coroczne Wigilie środowiskowe, w których uczestniczyli mieszkańcy Rębowa. Pani Prezes nie zapomina również o święcie kobiet zapraszając panie do wspólnego świętowania i organizując różnorodne atrakcje dla uczestniczek. Kolejną podtrzymaną tradycją jest wyplatanie wieńców na dożynki parafialne, z których jeden reprezentował Gminę Wyszogród na dożynkach powiatowych w 2016 roku. Corocznie Członkinie Stowarzyszenia pod kierunkiem Pani Prezes spotykają się na jajeczku wielkanocnym z udziałem Proboszczów lokalnych Parafii. Jedną z nowych tradycji wprowadzonych przez Wiesławę Szymerską jest czczenie patronki gospodyń, świętej Marty (29 lipca). Tego dnia w intencji Członkiń Stowarzyszenia odprawiana jest Msza św. i organizowany słodki poczęstunek.

W ciągu tych 6 lat, dzięki ogromnemu zaangażowaniu Pani Prezes Stowarzyszenie podejmowało liczne przedsięwzięcia: spotkanie z uczestnikami Rajdu Katyńskiego, aktywny udział w Dniach Wisły, Dożynkach Gminnych, Dniu Chleba i Festiwalu ginących zawodów. Włączało się także w akcje charytatywne takie jak: Kubek dla Rodaka, Wakacje dla Rodaka oraz w zbiórkę pomocową dla 6 miesięcznej Zosi Paczwa chorej na SMA.

W 2018 roku Stowarzyszenie przy dużym wkładzie pracy Wiesławy Szymerskiej pozyskało dotacje na projekt pt: „Zagospodarowanie terenu wokół Pomnika Niepodległości”. Był to projekt w konkursie grantowym „Działaj lokalnie 2018” z programu Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności i Fundację „ Fundusz Lokalny Ziemi Płockiej Młodzi Razem”. Efektem końcowym projektu było odchwaszczenie i uzupełnienie skarpy przykościelnej oraz zasadzenie 300 sadzonek białych róż. Suma całkowitych kosztów projektu wyniosła ponad 9000 zł.

Wyjątkowym przedsięwzięciem było sprowadzenie do Rębowa Naukobusu z Centrum Nauki Kopernik. Wystawę Eksperymentuj realizowaną przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego odwiedziło ponad 800 dzieci z 16 okolicznych szkół. W podziękowaniu za organizację CNK ufundowało moduł anatomiczny człowieka, który został przekazany przez Panią Prezes Szkole Podstawowej w Rębowie.

Grzybowianki & Grzybowiacy Zespół Ludowy im. Cecylii Milczarek

Pomysłodawczynią powstania zespołu była Pani Cecylia Mielczarek niezwykle utalentowana poetka i pasjonatka tradycji ludowych. Pasja utworzenia zespołu śpiewaczego udzieliła się członkiniom Koła Gospodyń Wiejskich, które z niezwykłym zapałem i zaangażowaniem zaczęły

szukać starych śpiewników z tekstami pieśni i piosenek ludowych.

W czasie działalności zespołu powstawały i powstają nowe utwory opiewające uroki Ziemi Mazowieckiej, pracy rolników oraz życia codziennego mieszkańców wsi.

Zespół tworzą osoby z długoletnim stażem i wielką pasją, które wkładają wiele serca, czasu i pracy w działalność zespołu. Od lutego 2018 roku zespół założył stowarzyszenie zwykle i postanowił zmodyfikować nazwę. Zespół bierze udział w wielu uroczystościach regionalnych, festiwalach i przeglądach muzycznych kapel ludowych.

Zespół podejmuje aktywne działania by piękne pieśni ludowe nie zostały zapomniane. Wydają płyty np. nt. „Pieśni i przyspiewki ludowe” oraz realizują projekty przy

wspieraniu Fundacji Fundusz Lokalny Ziemi Płockiej - Młodzi Razem i Powiatu Płockiego. W ramach projektu pn.: „Czym skorupka za młodu nasiąknie tym na starość trąci” realizowanego w ramach Programu Działaj Lokalnie stworzono bloki programowe w formie audycji muzycznych dla przedszkoli i szkół z gminy Słubice. Audycje opierały się na przekazaniu wiedzy na temat sztuki i kultury ludowej - słuchacze poznali m.in.: elementy strojów ludowych, tańce narodowe, przyśpiewki i piosenki ludowe oraz instrumenty i ich brzmienie.

Przeprowadzono także konkurs plastyczny „Ludowo - kolorowo widziane okiem najmłodszych” polegający na zaprojektowaniu kartki pocztowej.

Najlepsze prace zamieszczono w kalendarzu promującym gminę. Realizacja projektu umożliwiła także zakup dodatkowych elementów do strojów ludowych. Projekt realizowany był na terenie gminy Słubice.

Koło Gospodyń Wiejskich „Zakątek nad Słupianką” w Białkowie

Koło gospodyń wiejskich działa od 2019 roku. Podejmują różnorodne działania, które przyczyniają się

do poprawy funkcjonowania mieszkańców oraz wpływają na atrakcyjność miejsca zamieszkania.

Ich motto brzmi: „Jesteśmy grupą kobiet aktywnie spędzających czas i tworzących różne różności. Chcemy, aby nasza wieś tętniła życiem, była miejscem wspólnych spotkań, wymiany doświadczeń młodszych i starszych”.

Panie z koła – a jest ich 11 – szyją, szydełkują, pałają się rękodziełem, a także gotują, promując kuchnię regionalną. Koło realizuje projekty w ramach Programu Działaj Lokalnie przy wsparciu Fundacji Fundusz Lokalny Ziemi Płockiej - Młodzi Razem i Powiatu Płockiego.

W 2019 r koło pozyskało środki na przeprowadzenia warsztatów florystycznych dla okolicznych mieszkańców w ramach projektu pn. „Rękodzieło łączy”.

Projekt polegał na organizacji warsztatów plastycznych poprzez:

- cykl spotkań warsztatowych z mieszkańcami m. Białkowo polegających na tworzeniu kwiatów z krepiny i bibuły oraz ozdabianiu plastikowych doniczek,

wazoników, słoików i butelek farbami, tasiemkami i sznurkami;

- organizację spotkania (podczas warsztatów) z emerytowanym nauczycielem Szkoły Dziewiarskiej;

Podczas festynu w Radzanowie zorganizowanego na zakończenie wakacji w 2019 r można było pod kierunkiem kobiet z Białkowa uczestniczyć w warsztatach florystycznych. Chętni mogli nauczyć się wykonywania kwiatów z bibuły, kompozycji florystycznych, bukietów i stroików.

W 2021 r KGW podjęło się również inicjatywy ekologicznej i przy pomocy środków z dofinansowania

„Działaj Lokalnie” realizują nasadzenia roślin miododajnych w ramach projektu pn. „Zielony Zakątek -

od projektu do efektu”. Podejmują również działania integrujące lokalną społeczność. Przed świetlicą wiejską w Białkowie, przygotowują strefę rekreacyjno- piknikową dla rodzin z Białkowa. Ten teren wkrótce będą zdobić nasadzenia. Podjęto decyzję o wykorzystaniu potencjału tego miejsca, by stworzyć miejsce dla integracji mieszkańców.

Podsumowanie.

Współczesna kobieta wiejska jest ważnym elementem wiejskiej społeczności lokalnej, mieszka i identyfikuje się z życiem na wsi, jest połączona więzami ze środowiskiem wiejskim, często łączy elementy tradycji z nowoczesnością.

W tym kontekście niezwykle istotna jest promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, która przyczyniać się będzie do wspierania i podejmowania zróżnicowanej działalności gospodarczej oraz kształtowanie jej w sposób zapewniający zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych, poprawę warunków życia oraz zapewnienie mieszkańcom i przedsiębiorcom dostępu do usług, a także rozwój funkcji kulturowych i społecznych wsi. Wyrażamy nadzieję, że niniejsza publikacja przyczyniać się będzie do rozwoju współpracy regionalnej i budowania partnerskich relacji ze społecznością lokalną. Zachowane i wypromowane zostanie dziedzictwo kulturowe, kulinarne i przyrodnicze na obszarach wiejskich.

Inspirowane niniejszym folderem działania mogą zaowocować projektami umożliwiającymi eksponowanie wartości potencjału rozwojowego obszarów wiejskich, kultywowaniu polskiej kultury z jej regionalną różnorodnością i dziedzictwem lokalnych społeczności z jednej strony a poprawą jakości życia mieszkańców

obszarów wiejskich z drugiej. Cenne tu będą wszelkie inicjatywy, które sprzyjają szeroko rozumianemu wzrostowi gospodarczemu, poprawie warunków i jakości życia – ale z poszanowaniem otoczenia przyrodniczego. Działania podejmowane w środowiskach wiejskich, jak pokazuje Katalog dobrych praktyk mogą być wykorzystane do promocji produktu lokalnego, sprzedaży bezpośredniej, folkloru, zwyczajów i tradycji, rozwoju wszelkich form turystyki wiejskiej, rekreacji i sportu oraz promocji funkcji społecznych i pozarolniczych gospodarstw rolnych, wpływających na poprawę życia na obszarach wiejskich, promowanie zdrowego stylu życia oraz aktywnego wypoczynku.

Bibliografia:

Batko R., Bogacz-Wojtanowska E., (2009), Przesłanki współdziałania sektorów publicznego i prywatnego.

Basaj M, Kozuch B. (2016) Współdziałanie organizacji pozarządowych.

Dargas - Miszczak M., Współpraca przedsiębiorstw z organizacjami pozarządowymi.

Jęczmyk A. (2015) dziedzictwo kulinarne elementem przewagi rynkowej w ofercie gospodarstw agroturystycznych.

<http://www.funduszengo.pl/>

<http://www.granty.pl/>

<http://www.poradnikngo.pl/>

<http://www.produkty-tradycyjne.pl/>

Mazowsze.
serce Polski

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów
Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów
Wiejskich na lata 2014-2020

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie Lokalna
Grupa Działania Razem dla Rozwoju współfinansowana
jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II
Pomocy Technicznej

„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-
2020

Zachęcamy do odwiedzenia stron internetowych:
www.mazowieckie.ksow.pl, gdzie można znaleźć
informacje o bieżących inicjatywach i wsparciu KSOW
oraz www.ksow.pl, gdzie można zarejestrować się jako
Partner KSOW.